

Warmond: Van Moeras tot Waterrecreatie

Warmond ligt op de oostelijke strandwal, aanvankelijk nogal geïsoleerd in moerassig gebied. Oostelijk van de Kagerplassen en de Leede die de verbinding met de Mare en de Rijn maakten; westelijk grenzend aan een strandvlakte met daarin drie poelen, ter hoogte van waar nu de Klinkenbergerplas ligt. Met de komst van de windmolentechniek konden de weilanden en eilanden worden drooggemalen. Hieraan herinneren nog veel poldermolens. Warmond "speelde" dus al vroeg met water.

Al in het jaar 866 maakt het Bisdome Utrecht melding van drie boerenhoeven in "Warmelda". Na het jaar 1000 stond er in

Warmunda (latere benaming) een kapel gewijd aan Willibrord, waarna de St. Matthias kerk verrees, omgeven door vier 13e-eeuwse kastelen: het Steenhuis van Dirk van Teylingen, het kasteel van de Heren van Alkemade en langs de Leede stond het kasteel van de familie Van Teylingen, ook wel Lockhorst genoemd. Tussen de laatste twee in stond het Huys te Warmont, dat was voortgekomen uit een hofboerderij. De Heren van de Heerlijkheid Warmond hebben ruim vijf eeuwen lang de geschiedenis van het dorp bepaald. Toen Warmond zich had ontwikkeld tot een relatief welvarende landbouwgemeenschap, stichtten de Heren in de 15e eeuw de kloosters Mariënhaven en St. Ursula.

In de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) voltrok de Reformatie zich in Rijnland vooral rond het beleg van Leiden (1573-1574). De geuzen staken in de hele streek kerken en kloosters in brand om te voorkomen dat het katholieke Spaanse leger ze zou vorderen. In Warmond brandden de oude Matthiaskerk en de beide kloosters af; wel bezetten de Spanjaarden het Huys te Warmont. Geuzenleider Heer Johan van Duvendoerde liet het Huys en de inmiddels hervormde kerk weer gedeeltelijk opbouwen. Het overwegend katholiek gebleven dorp genoot ook later een opmerkelijke godsdienstvrijheid en het werd een vrijplaats voor onder anderen de Remonstranten.

In de Gouden Eeuw was Warmond al een erg groen dorp. De oude dorpskern bestond uit een smalle strook op de droge strandwal, ten oosten van de Herenweg, omgeven door een veengebied. De bevolking leefde van veeteelt, visvangst, scheepsbouw en huisnijverheid. Naar de Leede toe werd een groot aantal dammen aangelegd, dwars door de zompige weiden heen, waarop later steeds meer huizen zijn gebouwd. De Franse bezetting (1795-1813) veranderde veel; de edelen raakten buiten beeld en in 1796 kwam er weer een rooms-katholieke kerk. Drie jaar later werd zelfs het Groot Seminarie opgericht. De kastelen Lockhorst en Oud Alkemade werden afgebroken, de wegen bestraat en de rijkere burgers knapten hun buitenhuizen Groot Leerust, Oostergeest en Weltevreden op.

Pas na 1850 ontstond de bollenteelt op de 'geestgronden' van de oude strandwal. Nu nog is dat in het Oosteinde te zien. Door de florierende bollenhandel werd 1894 de gemeentehaven aangelegd in de overtuin van het landgoed Weltevreden. Via de Leede ontstond de toegang tot de Haarlemmertrekvaart.

Hierdoor werd Warmond een echte waterrecreatiegemeente en zo werd er al in 1919 een VVV opgericht. Aan de Leede verschenen jachthavens en campings. Ook veranderde het zuidelijk deel van de Zwanburgerpolder door zandwinning in de recreatieplas 't Joppe; in dezelfde tachtiger jaren werden de eilanden Koudenhoorn en De Strengen-Tengnagel recreatie-eilanden.

Nog altijd ligt Warmond er landelijk bij, aan het water en met veel sfeer in het dorp. En wordt er

goed nagedacht en gewerkt aan verantwoorde ontwikkeling van het watertoerisme op en rond bijvoorbeeld het eilandje Koudenhoorn.